

Wijziging van de bepalingen betreffende het kinderrecht, voorkomende in het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek, enz.

25.

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging van de bepalingen betreffende het kinderrecht, voorkomende in het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek, en — in verband daarmee — wijziging en aanvulling van de andere boeken van dat Wetboek, alsook van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en van andere wetten.

Bij de overweging van dit ontwerp van wet in de afdelingen der Kamer uitten vele leden hun erkentelijkheid voor de belangrijke verbeteringen, welke, met name ten aanzien van systematiek en formulering, in het kinderrecht worden voorgesteld. Gaarne brachten zij hulde aan de Ministers van Justitie, die aan het tot stand komen van dit wetsontwerp hebben medegewerkt.

Naar verscheidene leden opmerkten, waren langzamerhand de bepalingen betreffende het kinderrecht voor juristen en niet-juristen vaak een bron van moeilijkheden, zowel ten gevolge van de omslachtige en onduidelijke formulering als van de vermenging van formeel en materieel recht. Het ontwerp geeft een goed sluitend en overzichtelijk geheel.

De min of meer principiële wijzigingen, welke worden voorgesteld, juichten deze leden toe, omdat zij in overeenstemming zijn met de gewijzigde rechtsovertuiging, gelijk die zich in ons land heeft ontwikkeld. Verder gaande wijzigingen zouden zij niet juist hebben geacht. Te recht, zo werd opgemerkt, heeft de Minister in de Tweede Kamer vooropgesteld het behoud en de waarborging van het monogame huwelijk, de handhaving van het beginsel, dat de man is het hoofd der echtvereniging, en de zorg voor het geordende gezin. Dat dit laatste met name ten aanzien van overspelige kinderen hardheid kan medebrengen, erkenden deze leden, doch het wegnemen daarvan zou, naar zij vreesden, de waardering voor het geordende gezin schaden. Wat de ouderlijke macht betreft, achtten deze leden het een verbetering, dat wordt bepaald, dat de beide ouders die uitoefenen. Het amendement-Roolvink e.s. hadden zij niet gaarne gemist. Met waardering hadden zij kennis genomen van 's Ministers voornemens ter zake van de executie van onderhoudsvonnissen, den uitbouw van den voogdijraad, de rechtsverhouding tussen pleegouders en pleegkinderen en de adoptie. Zij spraken den wens uit, dat de desbetreffende ontwerpen binnen niet al te langen tijd zouden verschijnen.

Verscheidene andere leden betoogden, dat, bij al den lof, dien ook zij voor het ontwerp hadden, niet uit het oog mag worden verloren, dat de thans aan de orde gestelde herziening niet meer betekent, dan het op een bepaald moment vastleggen van een ontwikkeling in de praktijk van kindbescherming en gezinszorg, welke nog lang niet haar afsluiting heeft gevonden. Vooral in dezen tijd, nu men in de steeds verder gaande ontwijking van het gezinsleven meer en meer een gevaar voor de toekomst van onze beschaving gaat onderkennen, groeit de belangstelling voor dezen arbeid, groeit ook het inzicht, dat de volle nadruk moet komen te liggen op de preventie. Nieuwe instituten doen hun intrede op dit terrein, zoals medisch-opvoedkundige bureau's, jeugdzorgkrachten bij het onderwijs, die men met een Engels woord aanduidt als „visiting-teacher”, bureau's voor advies bij huwelijksmoeilijkheden, instellingen voor gezinszorg e.d. Ook in de repressieve zorg breken nieuwe inzichten baan: meer differentiatie in de gestichtsverpleging, meer aandacht voor de asociale gezinnen, getuige het rapport van de commissie-Querido. En dit alles moet men dan weer zien in het ruimere licht van de toenemende belangstelling voor maatschappelijk en cultureel werk, dat in meer algemene zin beoogt de sfeer te scheppen, waarin de menselijke geest zich evenwichtiger kan ontplooiën. Ook de onderwijsvernieuwing is in dit verband van grote betekenis.

De strekking van deze opmerking is, dat men, naar het oordeel van de hier aan het woord zijnde leden, het kinderrecht moet zien niet als een onderwerp op zichzelf, maar in het ruimere verband van de hiervóór geschetste ontwikkeling. Alle particuliere zorg en alle wettelijke maatregelen zullen eerst dan hun volle effect sorteren, wanneer zij geheel op elkaar zijn afgestemd en hun plaats vinden in een weloverwogen systeem,

waarin preventie en repressie elkaar in het juiste evenwicht houden.

Om dit te bereiken, zou het, zo opperden deze leden, wellicht aanbeveling verdienen, te komen tot de instelling van een permanente commissie voor gezinszorg en kindbescherming, waarin, naast de departementen van Justitie, Sociale Zaken, Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en misschien ook Binnenlandse Zaken, de verschillende organisaties, op dit terrein werkzaam, vertegenwoordigd zouden kunnen vinden. Deze commissie zou dan o.m. tot taak moeten hebben, er voortdurend op toe te zien, dat het kinderrecht de ontwikkeling in het maatschappelijk leven volgt.

Voorts merkten deze leden op, dat, al moge dan nu voor het civiele kinderrecht een voorlopige afsluiting zijn gevonden, dit voor het kinderstrafrecht zeker niet geldt. Zij betreurden, dat de Minister den aandrang om ook een herziening van het kinderstrafrecht aan de orde te stellen, heeft afgewezen. Ook dit is niet meer geheel „bij”. Zo werd de vraag gesteld, of de behandeling van kinderzaken bij den kantonrechter wel in goede handen is, speciaal wanneer het echte boefjes betreft, die zich voortdurend aan overtredingen schuldig maken. De kantonrechter is nl. zo overbelast, dat dergelijke kinderzaken onvermijdelijk in het gedrang komen. Vooral uit een oogpunt van preventie is het van groot belang, dat in bepaalde gevallen ook aan op het oog onbeduidende overtredingen meer zorg wordt gewijd. Een oplossing zou misschien kunnen zijn, dat de ambtenaar van het openbaar ministerie bevoegd wordt verklaard, bepaalde gevallen, te zijner beoordeling, naar den kinderrechtter te verwijzen.

Enkele leden meenden, hoewel er in het wetsontwerp veel was, dat zij konden waarderen, ernstig bezwaar te moeten lijven maken tegen die bepalingen, welke te veel doen denken aan het oud-testamentische beginsel, dat de misdaad der vaderen moet worden bezocht aan de kinderen.

Zij moesten ten sterkste de stelling van den Minister betwisten, als zou een behandeling van overspelige kinderen — welke, ook taalkundig onjuiste, zeer discriminerende uitdrukking zij het iefst geheel uit de wetgeving zagen verdwijnen — op gelijken voet als wettige kinderen, een bedreiging vormen voor het voortbestaan van het monogame huwelijk. Ondanks de vrij uitvoerige discussie, die in de Tweede Kamer over dit onderwerp heeft plaats gehad, kwamen zij hierop terug, omdat die discussie zich huns inziens te veel heeft bewogen op het niveau van het recht en te weinig rekening heeft gehouden met het menselijke leed, dat dezen kinderen wordt aangedaan.

De aan het woord zijnde leden waren er terdege van overtuigd, dat het monogame huwelijk voor de menselijke samenleving van zeer grote waarde is. En zij zouden allerminst aan de grondslagen daarvan willen tornen. Zij waren echter tevens ten stelligste van oordeel, dat men een onjuiste bejegening van onschuldige kinderen niet mag aanwenden als middel om ondermijning van het huwelijk tegen te gaan. Tenminste diende in de wet onder bepaalde voorwaarden de mogelijkheid te worden geschapen tot wettiging van deze kinderen. De wet, die thans alle gevallen over een kam scheert en met de bijzondere omstandigheden, die kunnen optreden, geen rekening houdt, begaat grove onrechtvaardigheden en berokkent veel en onnodig leed.

Bovendien moet worden vastgesteld, zoals ook de Minister in de Tweede Kamer deed, dat in de praktijk veelal geen onderscheid tussen wettige en overspelige kinderen wordt gemaakt. Dit duidt er reeds op, dat de discriminatie, die de wet handhaaft, geen wortel vindt in het rechtsbewustzijn van ons volk, dat deze afwijkingen van de orde met meer begrip en liefde tegemoet treedt dan de wetgever.

Uiteraard hangt het standpunt van den Minister in deze materie nauw samen met zijn opvattingen ten aanzien van de scheidsingswetgeving. Zijn starheid op dit punt, die aan het voortbestaan van een eenmaal gesloten huwelijk vasthoudt, ook wanneer dit zeer kennelijk en feitelijk is ontbonden, veroorzaakt een toenemend aantal gevallen, waarin kinderen niet onder de zonden van hun ouders, maar onder de, naar de mening dezer leden, ongezonde opvattingen van den wetgever moeten lijden.

Nu het debat in de Tweede Kamer, zij het met enige restrictie, het uiteindelijke beslissingsrecht over het wel en wee der kinderen aan den vader heeft gelaten, kunnen zich in de hier besproken materie zonderlinge gevallen voordoen. De aan het woord zijnde leden dachten b.v. aan het geval, dat twee echtelieden, na een kortstondig huwelijk, dat een mislukking blijkt,

uiteen gaan. De man weigert, in een scheiding toe te stemmen; de vrouw moet dus, wanneer zij later den man van haar keuze ontmoet, met dezen een vrij huwelijk aangaan en weet bij het verkrijgen van kinderen, dat deze den naam zullen dragen van den man, met wien zij eenmaal wettelijk is gehuwd, doch met wien in feite elke band is verbroken. Wanneer er geschillen rijzen omtrent beslissingen, die ten aanzien van de uit het vrije huwelijk geboren kinderen moeten worden genomen, dan is volgens de regeling van dit wetsontwerp de wettige echtgenoot de gene, aan wien in laatste instantie de beslissing toevallt. Dat hier een bron ligt voor allerlei misstanden, plagerijen en chicanes ten koste van kinderen, die aan de door den Minister geschapen toestand volmaakt onschuldig zijn, ligt voor de hand.

Dit gehele complex van vraagstukken, dat zo dringend om een menselijke regeling vraagt, heeft door het onderhavige wetsontwerp nog geen bevredigende oplossing verkregen. Integendeel waren de leden, hier aan het woord, van mening, dat het ontbreken van een mogelijkheid om elk geval op zijn eigen waarde te toetsen en daarmede onrechtvaardigheden uit te bannen, onoprechtheid en onzedelijkheid in de hand werken en het monogame huwelijk eerder grote schade toevoegen, dan het beveiligen.

Eenige andere leden wilden op de vorenstaande beschouwingen niet diep ingaan, doch stelden er prijs op te verklaren, dat ook zij van mening waren, dat in gevallen, dat ouders de plichten, verbonden aan het monogame huwelijk, verzaken, deze fouten niet zonder meer aan de kinderen mogen worden gewroken. Zij herinnerden aan het standpunt, destijds door de meerderheid der Tweede Kamer bij de behandeling van de Ziektewet ingenomen. Ook toen werd, door de ongehuwde moeder bij bevalling 100 pct. ziektegeld te onthouden, in het geheel niet aan het belang van den jonggeborene gedacht. Zij volstonen met deze opmerking, omdat amenderen van het ontwerp in deze Kamer niet mogelijk is en zij geen aanleiding vonden, op de aangevoerde gronden tegen het ontwerp te stemmen.

Sommige leden, hoewel zich niet geheel kunnende verenigen met de voorgaande opmerkingen, achtten toch den samenhang tussen kinderrecht en huwelijkswetgeving, zoals dit wetsontwerp daarvan blijk geeft, onbevredigend, met name in verband met het feit, dat huwelijksontbinding in geval van duurzame krankzinnigheid wettelijk niet mogelijk is.

Dezelfde leden gevoelden als bezwaar, dat aan den rechter een zo grote plaats is ingeruimd; zij achtten een familieraad beter in staat tot oplossing van gezinsmoeilijkheden ten aanzien van de kinderen.

Verschillende andere leden merkten omtrent het hierboven door enkele leden vermelde voorbeeld (slot blz. 2, aanhef blz. 3) op, dat het met dit wetsontwerp niet in verband staat. Immers, de daar aangewezen omstandigheden zouden het gevolg zijn van het recht op de echtscheiding, niet van het recht in zake de ouderlijke macht. Bovendien is het gestelde geval zuiver fictief, daar de man in casu natuurlijk gebruik zou maken van het hem bij art. 307 B.W. verleende recht om in dergelijke gevallen de wettigheid der kinderen te ontkennen. De aan het woord zijnde leden opperden voorts ernstige bedenking tegen de misleidende woordenkeus, waarmede het huns inziens even onwettig als onzedelijk gedrag der vrouw in het gestelde geval wordt vergoelijkt.

Enige leden verklaarden, met genoegen te hebben vernomen, dat ook naar 's Ministers oordeel een snelle reglementering van de immers zeer chaotische toestanden op het gebied van de verzorging van pleegkinderen, in het bijzonder met betrekking tot de particuliere verpleeghuizen, dringend gewenst is. Gaarne zouden zij vernemen, of het door den bewindsman in de Tweede Kamer (*Handelingen dezer zitting*, blz. 1540) toegezegde overleg met zijn ambtgenoten van Sociale Zaken en van Binnenlandse Zaken reeds tot resultaten heeft geleid.

Sommige leden brachten de opdracht aan Prof. Mr. E. M. Meyers tot het ontwerpen van een nieuw burgerlijk wetboek ter sprake. Naar hun gevoelen diende de Volksvertegenwoordiging zich reeds thans uit te spreken over de onderdelen dier materie, waarover beginselstrijd te wachten is, opdat bij de toekomstige behandeling van het ontwerp-Meyers dit niet door principiële amendering in zijn harmonischen bouw zou woren geschaad. Prof. Meyers kan dan bij zijn arbeid rekening houden met hetgeen in de Volksvertegenwoordiging tot uiting is gekomen.

Andere leden meenden, dat het niet zo gemakkelijk was vast te stellen, over welke onderdelen een beginselstrijd is te wachten. Naar hun oordeel volgt Prof. Meyers den juisten weg door zich

zo algemeen mogelijk te doen voorlichten; bovendien ligt het — naar zij meenden te weten — in het voornemen, het ontwerp te zijner tijd te publiceren. Ook vroegen deze leden, hoe de eerder aan het woord zijnde leden zich voorstelden, dat de Volksvertegenwoordiging zich, vóór een ontwerp bij haar was ingediend, over de mérites van bepaalde onderdelen van het nieuwe burgerlijk wetboek zou kunnen uitspreken.

Art. 356 B.W. Van verschillende zijden werd voldoening uitgesproken, dat geen derden zijn gemengd in de verhouding tussen de ouders. Het levende recht is, dat de ouderlijke macht door de beide ouders gezamenlijk wordt uitgeoefend en dat is ook de meest gezonde toestand. Voor de overheid kan er slechts aanleiding zijn tussen beide te komen, wanneer er een rechts-geschil is. En dat zal alleen het geval zijn, wanneer de man misbruik van zijn beslissingsrecht maakt. Het amendement-Roolvink c.s. is met dezen gedachtengang in overeenstemming. Er kunnen gevallen zijn, die ingrijpen wettigen, maar niet ernstig genoeg zijn om naar het uiterste middel van de ontzetting uit de ouderlijke macht te grijpen. Daarin voorziet het amendement-Roolvink.

Ook andere leden stemden met dit amendement in. Immers, niet steeds zal, indien de beslissing van den vader in kennelijken strijd is met of ernstige gevaren oplevert voor de zedelijke en geestelijke belangen dan wel voor de gezondheid van het minderjarige kind, ontzetting uit de ouderlijke macht gewenst zijn. De grond voor ontzetting toch zal meestal liggen in het gedrag van den ouder, dus in een reeks van handelingen, terwijl het amendement-Roolvink c.s. betrekking heeft op een, zij het dan zeer ernstig, incidenteel geval, nl. een beslissing van den vader.

Met de nieuwe redactie van art. 356 konden enige andere leden zich nog moeilijk verenigen. Het tweede lid stelt het *sic volo sic jubeo* van den vader op weinig sympathieke manier voorop. Wel is waar is door de aanneming van het amendement-Roolvink c.s. een nieuw derde lid aan het artikel toegevoegd, maar feitelijk hangt thans alles er van af, wat de rechter zal verstaan onder „in kennelijken strijd is met of ernstige gevaren oplevert voor de zedelijke en geestelijke belangen dan wel voor de gezondheid van het minderjarig kind”. In strijd met 's Ministers uitgangspunt zal thans in alle mogelijke gevallen door een der ouders een beroep op den rechter worden gedaan. Om deze reden alleen reeds hadden de hier aan het woord zijnde leden de voorkeur gegeven aan aanvaarding van het amendement van mevrouw Fortanier—de Wit c.s. Wien het ernst is met de hoogheid van het huwelijk, hadden, naar de mening van deze leden, grote waarde moeten toekennen aan de in dat amendement neergelegde gedachte, dat de echtgenoten zouden trachten, het eens te worden over een derde, die dan door den kinderrechtter zou worden gemachtigd, een bindende beslissing te nemen.

Ook de voor de vrouw prikkelende zinsnede: „bij verschil van inzicht is de wil des vaders beslissend”, wordt in het amendement-Fortanier—de Wit c.s. vermeden. Gedane zaken nemen echter geen keer en daarom volstonen deze leden met deze summier opmerkingen.

Naar aanleiding van alinea 4 van art. 356 werd nog de vraag gesteld, wie beslist of een ouder in de onmogelijkheid verkeert, de ouderlijke macht uit te oefenen. De Minister zal antwoorden: de rechter, maar de hier aan het woord zijnde leden meenden, dat dan een onjuiste beslissing ter zake van de opvoeding van het kind reeds zal zijn genomen. Het gaat hier in de practijk om de vraag, of er onmogelijkheid voor den vader is om de ouderlijke macht uit te oefenen. Is hij b.v. op reis, dan rijst de vraag of er „onmogelijkheid” moet worden aangenomen; of is aan krankzinnigheid e.d. gedacht? Men had de voorkeur gegeven aan een scherper geformuleerde redactie en in bepaalde gevallen willen zien voorgeschreven, dat een interventie van den kinderrechtter vereist is, om — indien bepaalde omstandigheden zich voordoen — het uitoefenen van de ouderlijke macht door de moeder buiten twijfel te stellen. Men zou ter zake gaarne het oordeel van den Minister vernemen.

Art. 442 B.W. Volgens dit artikel moet de voogd jaarlijks ten overstaan van den kantonrechtter aan den toezienden voogd rekening en verantwoording doen. Deze bepaling legt, naar enige leden verklaarden te menen, een ondraaglijken last op den kantonrechtter, hetgeen waarschijnlijk tot gevolg zal hebben, dat hij te gemakkelijk gebruik zal maken van de hem in lid 2 toegekende bevoegdheid om van deze verplichting ontheffing

Wijziging van de bepalingen betreffende het kinderrecht, voor komende in het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek, enz.

te verlenen of toe te staan, dat slechts eens in de twee of drie jaren rekening wordt gedaan. Een bepaalde norm is voor deze ontheffing n.l. niet gesteld. Wel kan de kantonrechter zich doen bijstaan door een deskundige ten laste van den boedel, maar dit zal waarschijnlijk vrij duur worden.

Aldus vastgesteld den 20sten Juni 1947.

IN 'T VELD.
ALGRA.
STUFKENS.
MOLENAAR.
REIJERS.

25.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS

over het ontwerp van wet tot wijziging van de bepalingen betreffende het kinderrecht, voorkomende in het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek, en — in verband daarmee — wijziging en aanvulling van de andere boeken van dat Wetboek, alsook van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en van andere wetten.

Nadat het Voorlopig Verslag der commissie aan de Regering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Dat bij de overweging van dit wetsontwerp in de afdelingen der Kamer vele leden uiting hebben gegeven aan hun erkentelijkheid voor de verbeteringen ten aanzien van systematiek en formulering, welke in het kinderrecht worden voorgesteld, en dat zij waardering gevoelden voor de medewerking, die zijn ambtsvoorgangers en hij aan dit wetsontwerp verleenden, stemt de ondergetekende tot grote voldoening.

Met de leden, die zulks opmerkten, is ondergetekende van mening, dat de verbeterde formulering der wetsbepalingen en de splitsing van materieel en formeel recht er toe zullen bijdragen, dat het kinderrecht in de praktijk gemakkelijker kan worden gehanteerd.

Het deed de ondergetekende genoegen, dat deze leden de aangebrachte wijzigingen van min of meer principiële aard in harmonie achten met de ontwikkeling van de rechtsovertuiging hier te lande. Het moge waar zijn, dat de wet een streng standpunt blijft innemen ten aanzien van overspelige kinderen, doch meer toegevendheid te dezen zou inderdaad strekken tot schade voor het aanzien van het geordende gezin en het monogame huwelijk, welke waarde voor de zedelijke gezondheid en de toekomst van ons volk niet hoog genoeg kan worden aangeslagen. Het stemt de ondergetekende tot voldoening, dat deze leden het een verbetering achten, dat de ouderlijke macht door de beide ouders gezamenlijk wordt uitgeoefend. Met betrekking tot de executie van onderhoudsvonnissen moge worden aangekend, dat over een desbetreffend wetsontwerp het advies van de Raad van State reeds werd gevraagd en verkregen en de indiening daarvan elk ogenblik kan worden te gemoet gezien. Wat betreft de reorganisatie der voogdijraden en de te treffen maatregelen in zake de verzorging van pleegkinderen, werden stappen gedaan om een tweetal commissies in het leven te roepen, die de vereiste voorzieningen zullen voorbereiden. Hoe te handelen is ten aanzien van het vraagstuk der adoptie, vormt nog een onderwerp van beraad.

Het zal geen verwondering wekken, dat, gelijk andere leden betoogden, de kinderbescherming en de gezinszorg zich, als uitingen van het maatschappelijk leven, in een voortdurende ontwikkeling bevinden. Zeker behoort de wetgever deze ontwikkeling nauwlettend gade te slaan en er zorgvuldig voor te waken, dat de wet geen slagbomen stelt, die aan de ontplooiing van de te dezen werkzame maatschappelijke krachten in de weg staan. Anderdeels dient de wet de nodige voorzichtigheid te betrachten met het consolideren van datgene, wat in de praktijk in wording is; een praemature wettelijke regeling zou een ongewenste verstarring van het groeiproces ten gevolge kunnen hebben. Het moet derhalve raadzaam worden geacht, een juiste

middenweg te bewandelen. In het Voorlopig Verslag wordt met name gewezen op de medisch-opvoedkundige bureaux, jeugd-zorgkrachten bij het onderwijs, adviesbureaux voor huwelijks-moeilijkheden, instellingen voor gezinszorg, meer differentiatie in de gestichtsverpleging, meer aandacht voor de a-sociale gezinnen. Vele dezer onderwerpen hebben reeds de aandacht van ondergetekende getrokken en naar zijn mening zijn er daaronder enkele, die voor een regeling op korte termijn in aanmerking komen. Zo ligt het in zijn voornemen om de totstandkoming van een wettelijke voorziening met betrekking tot de a-sociale gezinnen te bevorderen, waartoe reeds voorbereidende maatregelen zijn genomen.

Met belangstelling heeft ondergetekende kennis genomen van het voorstel der hier aan het woord zijnde leden om te geraken tot de instelling van een permanente commissie voor gezinszorg en kinderbescherming, waarin de verschillende ministeries, binnen wier sfeer de behartiging dezer belangen gelegen is, alsmede onderscheidene organisaties, die op dit terrein werkzaam zijn, zouden zijn vertegenwoordigd. Gaarne zal hij dit voorstel nader in studie nemen.

Nu ook van de zijde van de Eerste Kamer herziening van het kinderstrafrecht wordt bepleit, wil de ondergetekende de vraag, of reeds thans het ogenblik aangebroken is om zodanige herziening ter hand te nemen, gaarne opnieuw in overweging nemen om aan de hand van in te winnen adviezen zijn standpunt in dezen nader te bepalen.

De ondergetekende betreurt het ten zeerste, dat enkele leden wettelijke gelijkstelling van wettige en overspelige kinderen bepleiten. Met deze leden van oordeel zijnde, dat aan de grondslagen van het monogame huwelijk niet in het minst mag worden getornd, vermag hij hun inzicht niet te delen, dat vorenbedoelde gelijkstelling deze consequentie niet met zich zou brengen. Iedere mitigatie van de wettelijke bepalingen, die de positie der „onwettige" kinderen regelen, heeft haar terugslag op de rechtsovertuiging en zou er zo toe bijdragen, het moreel besef en inzicht van de bevolking te vervlakken. De wet behoort een streng standpunt in te nemen om afglijden van de publieke opinie te voorkomen. Te streng kan de wet slechts dan worden geacht, indien zij spanningen veroorzaakt, waardoor immorele reacties in het leven worden geroepen. Dat zulks te dezen het geval zou zijn, kan niet worden toegegeven. Het zijn bezwaren van emotionele aard, die tegen het geldende recht worden aangevoerd; er wordt beroep gedaan op het menselijk leed, dat kinderen wordt aangedaan, doch tevens wordt toegegeven, dat dit leed wordt verzacht, doordien in de praktijk veelal geen onderscheid wordt gemaakt tussen wettige en „onwettige" kinderen. Het strekt de praktijk tot eer, dat zij deze kinderen tegemoetkomend behandelt. Doch men zij voorzichtig met het trekken van conclusies uit deze praktijk met betrekking tot de vraag, hoe de wet behoort te luiden. Gelukkig leeft in alle lagen der bevolking de overtuiging, dat overspel in strijd is met de wetten der zedelijkheid. De wet heeft tot taak, dit beginsel hoog te houden, het daarbij aan de praktijk overlatende om de scherpsten, die daarvan het onvermijdelijk gevolg zijn, af te ronden.

Ten slotte moge er op worden gewezen, dat de term „overspelige kinderen" (die volgens de aan het woord zijnde leden taalkundig onjuist zou zijn) in het ontwerp niet wordt gebezigd.

Wat het standpunt van ondergetekende ten aanzien van de echtscheidingswetgeving betreft, zo acht hij het hier niet de plaats daarop in den brede in te gaan, doch vermeent hij te mogen volstaan met er zijn verwondering over uit te spreken, dat het aan de wetgever te wijten zou zijn, indien ouders, die hun huwelijksplichten verzaken, daarvan hun kinderen de dupe doen worden.

Deze verwondering stijgt bijkans tot verbazing bij lezing van de door de hier aan het woord zijnde leden ten beste gegeven beschouwingen, door hen vastgeknoopt aan een voorbeeld, door hen niet ten onrechte als een zonderling geval bestempeld; een gehuwde vrouw, die feitelijk gescheiden van haar man woont, gaat in concubinaat leven met een andere man, die bij haar kinderen verwekt; haar echtgenoot ontkent de wettigheid dezer kinderen niet, noch ook vordert hij echtscheiding op grond van overspel. Wat hij wel doet, is beslissingen nemen omtrent tussen hem en zijn echtgenote gerezen verschillen van inzicht omtrent de uitoefening van de ouderlijke macht over de uit het concubinaat geboren kinderen. In dit verband durven deze leden zelfs te spreken van een door de ondergetekende geschapen toestand,

hoewel die toestand juist is ingetreden door een ergerlijke overtreding der wetten, aan welker handhaving de ondergetekende voortdurend werkzaam is. Omtrent dit punt zou het bovendien dringend gewenst zijn een menselijke, bevredigende wettelijke regeling te geven.

De ondergetekende schaaft zich geheel aan de zijde van die andere leden, die het gedrag van de vrouw in het hierboven omschreven voorbeeld onwettig en onzedelijk achten. De onzedelijkheid uit te bannen, door ze te wettigen, is een streven, dat naar de zedelijke ondergang voert, gelijk de practijk elders bewezen heeft.

Wat betreft de door enige andere leden geuite mening, dat ingeval de ouders hun huwelijksplichten verzaken, deze fouten niet zonder meer aan de kinderen mogen worden gewroken, zij aangetekend, dat dit ook niet het oogmerk van het wetsontwerp is. Echter vinden deze kinderen hun oorsprong in een laakbare gedraging van de ouders. Deze laakbaarheid behoort in de wet tot uitdrukking te komen. Uitbreiding van de rechten dezer kinderen impliceert vergoeljing van de daad der ouders, wat behoort te worden vermeden. Overigens verheugt het ondergetekende, dat deze leden geen aanleiding vinden om op de door hen aangevoerde gronden tegen het ontwerp te stemmen.

De ondergetekende ziet niet in, dat — gelijk door sommige leden werd geoordeeld — het onderhavige wetsontwerp blijk zou geven van een onbevredigende samenhang tussen kinderrecht en huwelijksontbinding, waarbij nog moge worden aange-tekend, dat in ieder geval de echtscheidingsgronden buiten het kader van dit ontwerp vallen.

Voorts is hij van oordeel, dat daar, waar door het ontwerp een plaats aan de rechter is ingeruimd, diens vervanging door een familierraad in genen dele aanbeveling verdient.

Vooropgesteld moge worden, dat de term „familierraad” te dezen enige twijfel zou kunnen laten omtrent de bedoeling dezer leden. Gedacht zou toch kunnen worden aan een ad hoc uit de bloed- en aanverwanten van een bepaalde minderjarige samengestelde raad, dan wel aan een vast college. Aangezien in dit laatste geval echter niet in het oog springt, waarom, naar het oordeel dezer leden, de rechterlijke macht tot het oplossen der gerezen geschillen minder geschikt zou zijn dan het in te stellen college, mag wellicht worden aangenomen, dat een raad ad hoc bedoeld is.

Laatstbedoelde raad verheugt zich echter niet in een gunstige reputatie, getuige b.v. hetgeen reeds door Carel Asser, Het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek vergeleken met het Wetboek Napoleon, §§ 49 en 238, werd opgemerkt over de in de practijk met deze raden opgedane ervaring, waar wordt geklaagd over het gebrek aan belangstelling der bloedverwanten, hun eigenbelang, baatzucht en vijandschap. Op grond van het vorenstaande moet het wel verre verkieslijk worden geacht om aan de bloedverwanten slechts een adviserende, doch geen beslissende stem te geven, gelijk in het ontwerp het geval is.

Reeds werd hiervoren opgemerkt, dat in overweging is genomen een commissie in het leven te roepen om wettelijke voorzieningen betreffende de verzorging van pleegkinderen, die breed overleg en zorgvuldige voorbereiding vereisen, voor te bereiden.

Wat de opdracht aan prof. mr. E. M. Meyers tot het ontwerpen van een nieuw Burgerlijk Wetboek betreft, schaaft ondergetekende zich aan de zijde van die leden, die van oordeel zijn, dat prof. Meyers de juiste weg volgt door zich zo algemeen mogelijk te doen voorlichten, terwijl voorshands niet nauwkeurig kan worden vastgesteld, over welke onderwerpen een beginselstrijd is te verwachten. Wel mag meer in het algemeen worden aangenomen, dat vorenbedoelde onderwerpen groten-deels zullen liggen op het terrein, dat door het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek wordt omsloten. Een belangrijk gedeelte van het eerste boek wordt juist door het onderhavige wetsontwerp in een nieuw kleed gestoken. Het is op grond van het door de ondergetekende met prof. Meyers gevoerde overleg aan te nemen, dat, indien prof. Meyers bij zijn arbeid toe is aan beslissingen van principiële aard, hij zich daarbij zal richten naar hetgeen eventueel ter zake bij recente wetswijzigingen mocht zijn beslist.

Gezien de omvang van de arbeid, moet het raadzaam worden geacht, het werk bij gedeelten tot stand te brengen. Daarom ligt het in de bedoeling telkens wanneer een min of meer afgerond geheel, b.v. een boek, gereed is, dat onverwijld bij de Staten-Generaal in te dienen.

Een passende modus te vinden, waarop reeds voordien de Volksvertegenwoordiging zich bindend over de merites van be-

paalde onderdelen zou kunnen uitspreken, acht ook ondergetekende niet gemakkelijk, te meer omdat ook de Volksvertegenwoordiging aan een bepaalde uitspraak niet gebonden is, zolang zij niet in de wet is verankerd.

Artikel 356 B.W. Met genoegen heeft ondergetekende kennis genomen, dat van verschillende zijden voldoening werd uitgesproken, dat geen derden gemengd zijn in de verhouding tussen de ouders en dat de huidige redactie van het ontwerp in overeenstemming wordt geacht met hetgeen te dezen behoort te gelden.

Het moge voorts waar zijn, dat meestal de grond voor ontzetting van een ouder uit de ouderlijke macht gelegen is in een reeks van laakbare gedragingen van deze ouder, toch mag niet worden voorbijgezien, dat op deze regel uitzonderingen bestaan, b.v. in de gevallen, genoemd in artikel 374c, onder 3°.

De leden, die de redactie van artikel 356, tweede lid, ter sprake brachten, ontkennen niet, dat, nu het ontwerp de uitoefening van de ouderlijke macht in handen van beide ouders legt, een voorziening noodzakelijk is voor het geval, dat de ouders van inzicht verschillen. Het is slechts de vraag in wiens handen deze beslissing met het meeste vertrouwen kan worden gelegd. Na hetgeen ondergetekende over het amendement Fortanier—de Wit e.s. bij de behandeling daarvan in de Tweede Kamer heeft opgemerkt, zal het duidelijk zijn, dat ondergetekende de beslissing in handen van een derde ongewenst acht.

De ondergetekende deelt niet de vrees, dat het derde lid van artikel 356 tot veelvuldige en daarom ongewenste rechterlijke inmenging aanleiding zal geven; aangezien gesproken wordt van *kennelijke* strijd en *ernstige* gevaren, mag worden aangenomen, dat de practijk zich in dier voege zal ontwikkelen, dat het beroep op de rechter beperkt zal blijven tot die gevallen, waarin van een misbruiken van de ouderlijke macht kan worden gesproken.

Wat ten slotte de naar aanleiding van artikel 356, vierde lid, gestelde vraag betreft, moge nog worden aangetekend, dat deze bepaling, evenals die van artikel 355, tweede lid, van het geldende Burgerlijk Wetboek, alle gevallen beoogt te bestrijken, waarin de ouder in de feitelijke onmogelijkheid verkeert de ouderlijke macht uit te oefenen, ongeacht de grond, waarin deze onmogelijkheid haar oorzaak vindt. Derhalve zal de bepaling zowel in geval van krankzinnigheid als in geval van afwezigheid toepassing kunnen vinden. Dat de redactie van het artikel daarentwint twijfel zou laten bestaan, kan de ondergetekende niet inzien. Voorts zou hij het onjuist achten, indien in vorenbedoelde gevallen onder bepaalde omstandigheden de uitoefening van de ouderlijke macht door de moeder gebonden zou worden aan het vereiste van rechterlijke inmenging. Daarom acht hij het vierde lid, hetwelk is een nadere uitwerking van het beginsel van artikel 356, tweede lid, dat er van uitgaat, dat beide ouders de ouderlijke macht uitoefenen, juist. Het enkele feit, dat de vader in de onmogelijkheid verkeert deze macht uit te oefenen, kan nimmer voldoende grond opleveren om de uitoefening aan de moeder te ontnemen.

Art. 442 B.W. Anders dan in het gewijzigd ontwerp wordt in het nader gewijzigd ontwerp de verplichting tot het afleggen van een jaarlijkse rekening en verantwoording ten overstaan van de kantonrechter ex lege slechts op de derde-voogd gelegd, terwijl aan de kantonrechter de bevoegdheid is verleend dezelfde verplichting aan de ouder-voogd op te leggen. Daardoor is de omvang van de door de kantonrechters te verrichten arbeid reeds zeer gereduceerd. De vrees, dat artikel 442 hun een zodanige last oplegt, dat zij zich dientengevolge door onjuiste motieven zouden laten leiden bij het verlenen van de in het tweede lid bedoelde ontheffingen, schijnt dan ook geenszins gerechtvaardigd.

De Minister van Justitie,
J. H. VAN MAARSEVEEN.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 4den Juli 1947.

IN 'T VELD.
ALGRA.
STUFKENS.
MOLENAAR.
REIJERS.